ՄԱՐԻԱՄ ՎՌԱՄԻ ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ

Ծննդյան տարեթիվ՝ 19.05.1968
Ծննդավայր՝ ՀՀ, քաղաք Երևան

Բանասիրական գիտությունների թեկնածու Մարիամ Հովսեփյանը Երևանում միջնակարգ դպրոցն ավարտելուց հետո 1985 թ. ընդունվել է ԵՊՀ հայ բանասիրության ֆակուլտետը, որն ավարտել է 1990 թ.:

1990 թ. ձևակերպվել է որպես հայցորդ ԵՊՀ ժուռնալիստիկայի ֆակուլտետում:

2001 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն՝ «ՀՅԴ Կ. Պոլսի պարբերական մամուլը (1909-1915 թթ.)» թեմայով և ստացել է բանասիրական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճան (ժ.01.06):

Մ.Հովսեփյանը 2006 թ. աշխատանքի է ընդունվել ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի Հայ պարբերկան մամուլի և հասարակական մտքի պատմության բաժնում որպես գիտաշխատող, ապա 2007 թ. առ այսօր նշանակվել է ավագ գիտաշխատողի պաշտոնում:

Մ.Հովսեփյանը 2001-2015 թթ.դասավանդել է ԳԱԱ Գիտակրթական միջազգային կենտրոնի, ԵՊՀ, Երևանի «Գալիք» և Մենեջմենթի համալսարանների ժուռնալիստիկայի ֆակուլտետներում:

Մ.Հովսեփյանի գիտական հետաքրքրությունների շրջանակում են հայ մամուլի, հայոց նոր ժամանակաշրջանի պատմության տարաբնույթ հիմնախնդիրները՝ Հայկական հարց և Հայոց ցեղասպանություն, Հայաստանի առաջին հանրապետություն, հայ հասարակական-քաղաքական հոսանքների և ավանդական կուսակցությունների պատմություն և այլն:

Մ.Հովսեփյանը հեղինակ է 5 մենագրության, ավելի քան 60 գիտական հոդվածների, որից՝ 2-ն ընդգրկված են Scopus/Webofscience (Q 3, 2025) ՄԳՇ-ում, 1 ուսումնամեթոդական բուհական ձեռնարկի: Համահեղինակ է «Հայ մամուլի պատմություն» ակադեմիական երկհատորյակի երկրորդ հատորի (1900-1922), «Հայոց ցեղասպանության արտացոլումը 1915 թ. մամուլի էջերում» վերնագրով հայալեզու և օտարալեզու թերթերի նյութերի երկհատոր ժողովածուի և այլն:

Մ.Հովսեփյանը գիտական զեկուցումներով, դասախոսություններով և ելույթներով հանդես է եկել հանրապետական և միջազգային գիտաժողովներում, հայոց բանակի զորամասերում և պատրաստել է հայոց պատմության թեմաներով հեղինակային մի շարք ռադիոհաղորդումներ Հայաստանի հանրային ռադիոյում:

2014 թ. «Կրթության որակ և համապատասխանություն» ծրագրի շրջանակներում ԳԱԱ Գիտակրթական միջազգային կենտրոնում մասնակցել է դասախոսների վերապատրաստման դասընթացների և ստացել է հավաստագրեր:

Մ.Հովսեփյանը 2015 թ. որպես փորձագետ ընդգրկվել է www.armeniangenocide100.org կայքի «Մամուլը 100 տարի առաջ» բաժնում:

2016 թ. «Նվիրում» բարեգործական հիմնադրամի կողմից ստացել է դրամական օժանդակության հավաստագիր:

2017 թ. հունիսի 20-ին ՀՀ Կրթության և գիտության նախարարի թիվ 714-Ա/2 հրամանով որպես ուսումնաօժանդակ նյութ է ճանաչվել նաև Մ.Հովսեփյանի համահեղինակած՝ «Հայոց ցեղասպանության արտացոլումը 1915 թ. մամուլի էջերում» վերնագրով հայալեզու և օտարալեզու թերթերի նյութերի ժողովածուն:

2018 թ. մայիսի 25-26-ին և 2020 թ. մայիսի 28-ին Մ.Հովսեփյանը մասնակցել է Հայաստանի հանրային հեռուստաընկերության տոնական հաղորդումներին ու ներկայացրել է Հայաստանի առաջին հանրապետության մամուլը:

2018-2019 թթ. որպես հայ մամուլի մասնագետ Մ.Հովսեփյանը մասնակցել է հայտնի հասարակական-քաղաքական գործիչ, հրապարակախոս Երվանդ Ֆրանկյանին նվիրված Հանրային ռադիոյի «Հայկական հետք» հաղորդաշարի 2018 թ. հունիսի 11-ի հաղորդմանը, նաև մասնակցել է «1918. Վերածնունդ» հաղորդաշարի 2018 թ. դեկտեմբերի 20-ի հաղորդմանը՝ ներկայացնելով Հայաստանի առաջին հանրապետության որդեգրած քաղաքականությունը տարագիր արևմտահայերի նկատմամբ, իսկ «Հավատի ճամփով» հաղորդաշարի 2019 թ. հուլիսի 4-ի հաղորդման ընթացքում մանրամասնել է, թե արևմտահայ և արևելահայ պարբերականներն ինչպես են անդրադարձել հայ որբերի խնդիրներին:

Մ.Հովսեփյանը պարգևատրվել է ՀՀ ԳԱԱ գովեստագրով, «ՀՀ Զինված ուժեր 20 տարի» հոբելյանական մեդալով, ՀՀ ՊՆ պատվոգրով և այլն:

Մ.Հովսեփյանը կուսակցական չէ, ամուսնացած է, ունի մեկ դուստր:

Մ.Հովսեփյանի հոդվածների ցանկը

- «Ազատամարտը» ազգային-ազատագրության ջահակիր, «Ազատամարտ» շաբաթաթերթ, Երևան, 1991, № 38, էջ 8:
- «Ազատամարտի» հասարակական-քաղաքական հավատամքը, «Միտք» գիտատեսական հավելված, Երևան, 1993, № 4, էջ 6-10:
- «Ազատամարտ» թերթը, «Լրաբեր հասարակական գիտությունների» հանդես, Երևան, 1994, №1, էջ 61-71:
- Արևմտահայերի ներազգային կյանքը «Ազատամարտի» էջերում, «Նոր դար» ամսագիր, Երևան, ՀԳՄ, 2000, № 2, էջ 156-158:
- Հողային իրավունքը «Ազատամարտ» օրաթերթում, «Օրենք և իրականություն» իրավաբանական գիտահանրամատչելի հանդես, Երևան, 2001, № 22, էջ 24-26:
- ՀՅԴ-ն և Կ.Պոլսի դաշնակցական մամուլը 1909-1915 թթ., «Լրաբեր հասարակական գիտությունների» հանդես, Երևան, ԳԱԱ, 2001, № 1, էջ 211-223:
- Օսմանյան խորհրդարանի աշխատանքների լուսաբանումը Կ.Պոլսի «Ազատամարտ» օրաթերթում, «Օրենք և իրականություն» իրավաբանական-գիտահանրամատչելի հանդես, Երևան, 2002, № 6, էջ 24-28:
- ՀՅԴ Կ.Պոլսի պարբերական մամուլն իբրև կուսակցության գաղափարախոս, «Դրոշակ» եռամսյա պաշտոնաթերթ ՀՅԴ, Երևան, 2002, № 4, էջ 57-74:

- Թուրքիայի ռազմական և կրթական համակարգերի հիմնահարցերը Կ.Պոլսի «Ազատամարտ» օրաթերթում, «Օրենք և իրականություն» իրավաբանական-գիտահանրամատչելի հանդես, Երևան, 2003, №1-2, էջ 31-33:
- ՀՅԴ Կ.Պոլսի պարբերական մամուլը (1909-1920 թթ.), «Լրաբեր հասարակական գիտությունների» հանդես, Երևան, ԳԱԱ, 2006, № 3, էջ177-182:
- Հայերի ցեղասպանությունը Կ.Պոլսի «Ճակատամարտ» օրաթերթի էջերում, «Լրաբեր հասարակական գիտությունների» հանդես, Երևան, ԳԱԱ, 2007, № 1, էջ 75-79:
- Կ.Պոլսի «Հայ սկաուտ» հանդեսը (1919-1922 թթ.), «Հայոց պատմության հարցեր» գիտական հոդվածների ժողովածու, Երևան, ԳԱԱ ՊԻ, 2007, № 8, էջ 275-286:
- ՀՅԴ Կ.Պոլսի «Ազատամարտ» և «Ճակատամարտ» օրաթերթերը, «Դրոշակ» ամենամսյա պաշտոնաթերթ ՀՅԴ, 2007, № 1, էջ 55-59:
- Կ.Պոլսի «Շանթ» հանդեսը (1918-1919 թթ.), «Հայոց պատմության հարցեր» գիտական հոդվածների ժողովածու, Երևան, ԳԱԱ ՊԻ, 2008, № 9, էջ 207-218:
- «Շանթ» հանդեսը 1911-1915 թթ., «Լրաբեր հասարակական գիտությունների» հանդես, Երևան, ԳԱԱ, 2008, № 3, էջ 56-67:
- Արևմտահայ լրագրության դրոշակակիրը. Կ.Պոլսի «Ազատամարտ» օրաթերթի 100-ամյակի առիթով, «Վեմ» համահայկական հանդես, Երևան, 2009, № 2, էջ 70-80:
- «Ազատամարտ» օրաթերթի գրական հավելվածը (1910-1913 թթ.), «Լրաբեր հասարակական գիտությունների» հանդես, Երևան, ԳԱԱ, № 3, 2009, էջ 144-149:
- Հայերի ցեղասպանությունը Կ.Պոլսի «Ճակատամարտ» օրաթերթի նյութերում (1918 թ.), Թյուրքագիտական և օսմանագիտական հետազոտություններ, Երևան, ԳԱԱ, 2009, № 6, էջ 305-312:
- Թիֆլիսի «Նոր հոսանք» ամսագիրը (1913-1915 թթ.), «Հայոց պատմության հարցեր» գիտական հոդվածների ժողովածու, Երևան, ԳԱԱ ՊԻ, 2010, № 11, էջ 182-197:
- Վանի «Աշխատանք» շաբաթաթերթը (1910-1915 թթ.), «Լրաբեր հասարակական գիտությունների» հանդես, Երևան, ԳԱԱ, 2011, № 4, էջ 236-251:
- Վանի «Աշխատանք» շաբաթաթերթի հասարակական-քաղաքական հավատամքը 1910-1915 թթ., Հումանիտար գիտությունների արդի հիմնախնդիրները, Երևան, Հյուսիսային համալսարան, 2011, էջ 165-175:
- Կրթական հիմնախնդիրների արծարծումը Նիկոմիդիայի «Բյութանիա» շաբաթաթերթի էջերում (1910-1912 թթ.), «Մասնագիտական կրթության որակի ապահովման արդի հիմնախնդիրները» միջազգային գիտաժողովի նյութեր, Երևան, Հյուսիսային համալսարան, 2012, էջ 280-290:
- Նիկոմիդիա նահանգի «Բյութանիա» շաբաթաթերթը (1910-1912 թթ.), «Ակունք» գիտական հոդվածների ժողովածու, Երևան, ԵՊՀ, 2012, № 3, էջ 33-44:
- Զավեն պատրիարքի գործունեությունը Կ.Պոլսի ՀՅԴ մամուլի լուսաբանմամբ (1909-1915, 1918-1922 թթ.), «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», Երևան, ԳԱԱ, 2013, № 1, էջ 131-140:

- Նիկոմիդիայի «Բյութանիա» շաբաթաթերթը (1910-1912 թթ.), «Հանդէս ամսօրեայ», Վիեննա-Երևան, 2013, թիվ 1-12, էջ 465-498:
- Արևմտահայ մամուլի արձագանքները Հովի. Թումանյանի ուղևորություններին Արևմտյան Հայաստան (1915 թ. և 1921 թ.), «Հովի. Թումանյանը և արդիականությունը» հանրապետական միջբուհական գիտաժողովի նյութեր, Երևան, Հյուսիսային համալսարան, 2013, էջ 212-224:
- Արևմտահայ գրատպության պատմությունից, «Ակունք» գիտական հոդվածների ժողովածու, Երևան, ԵՊՀ, 2013, № 2 /8/, էջ 50-57:
- Սեբաստիայի «Հողդար» շաբաթաթերթը (1910-1914 թթ.), «Հանդէս ամսօրեայ», Վիեննա-Երևան, 2014, № 1 12, էջ 97-135:
- Կրթական հիմնախնդիրները Իզմիրի «Աշխատանք» պարբերականի էջերում (1910-1914 թթ.), «Բուհերի ակադեմիական ազատությունների և մրցակցային պայմանների ապահովումը՝ բարձրորակ կրթության գրավական» միջազգային գիտաժողովի նյութեր, Երևան, Հյուսիսային համալսարան, 2014, էջ 178-184:
- Իզմիրի «Աշխատանք» պարբերականը (1910-1915թթ.), «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», Երևան, ԳԱԱ, 2014, № 3, էջ 37-46:
- Կարինի «Ալիք» պարբերականը (1914 թ.), «Ակունք» գիտական հոդվածների ժողովածու, Երևան, ԵՊՀ, 2015, № 1 /11/, էջ 35-43):
- Հայ որբերի հիմնախնդիրը Կ.Պոլսի «Ճակատամարտ» թերթում (1918-1924 թթ.), «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», Երևան, ԳԱԱ, 2016, № 3, էջ 99-108:
- Հայ գաղթականների և որբերի հիմնախնդիրները Կ.Պոլսի «Ճակատամարտ» օրաթերթում (1918-1924 թթ.), «Կանթեղ» գիտական հոդվածների ժողովածու, Երևան, ԳԱԱ, 2016, № 4, էջ 95-104:
- Հայ գաղթականների ունեզրկման և որբերի ուծացման խնդիրները Կ. Պոլսի «Ճակատամարտ» թերթի էջերում (1918-1922 թթ.), Պատմաբանասիրական հանդես, Երևան, ԳԱԱ ՊԻ, 2017, № 1, էջ 65-52:
- Արևմտահայության ներգաղթի և որբերի հիմնախնդիրները Հայաստանի առաջին հանրապետությունում ըստ «Ճակատամարտ» օրաթերթի հրապարակումների (1918-1920 թթ.), «Սիոն» եռամսեայ պաշտօնաթերթ Երուսաղէմի Հայ պատրիարքութեան, Երուսաղէմ, 2017, № 4-5-6, էջ 26-31:
- Շուշիի Առանձին հրաձգային գումարտակի մարտական ուղին (1991-1994 թթ.), «Ակունք» գիտական հոդվածների ժողովածու, Երևան, ԵՊՀ, 2017, № 2, էջ 37-45:
- Գաղթականների և որբերի նկատմամբ Հայաստանի առաջին հանրապետության քաղաքականության լուսաբանումը Կ.Պոլսի «Ճակատամարտ» օրաթերթի էջերում 1918-1920 թթ., «Հայաստանի Հանրապետություն-100» միջազգային գիտաժողովի զեկուցումների ժողովածու, Երևան, ԳԱԱ ՊԻ, 2018, էջ 348-358:
- Հայաստանի առաջին հանրապետության խորհրդարանի աշխատանքները Կ. Պոլսի «Ճակատամարտ» օրաթերթի էջերում (1918-1919 թթ.), «Բանբեր հայագիտության», Երևան, ԳԱԱ, 2019, № 3, էջ 74-92:

- Հայաստանի առաջին հանրապետության կառավարության գործունեության անդրադարձը «Ճակատամարտ» թերթում (1918-1919 թթ.), «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», Երևան, ԳԱԱ, 2019, № 3, էջ 38-53:
- Հովհ. Թումանյանի՝ Կ. Պոլիս այցելության լուսաբանումը պոլսահայ պարբերականների էջերում, «Հովհ. Թումանյանի հոգևոր ժառանգությունը և արդիականությունը» միջազգային գիտաժողովի նյութեր, Երևան, Հյուսիսային համալսարան, 2019, էջ 212-225:
- Հայ-թուրքական պատերազմը «Ճակատամարտի» էջերում (1920 թ.), «Մերձավոր և Միջին Արևելքի երկրներ և ժողովուրդներ» ժողովածու, Երևան, ԳԱԱ, 2020, հատոր XXXIII, պրակ 1, էջ 260-273:
- Ընտանիք, հայրենիք, եկեղեցի եռամիասնությունը Կ.Պոլսի «Ճակատամարտ» օրաթերթի էջերում (1918 1924 թթ.), «Հայ մամուլի դերը ազգային արժեհամակարգի ձևավորման և պահպանման գործում. ընտանիք, հայրենիք, եկեղեցի: Նյութեր հայ մամուլի 225-ամյակին նվիրված գիտաժողովի (28-29 նոյեմբերի 2019 թ.)», Երևան, 2020, էջ 66-76:
- Ազգային վրեժի արդարահատույցը. Սողոմոն Թեհլիրյան, «Դրոշակ», Երևան, 2020, թիվ 3, էջ 40:
- Մոսկվայի պայմանագիրը պոլսահայ մամուլի էջերում (1921 թ.), «Հորիզոն» շաբաթաթերթ, Կանադա, 26.08.2020:
- Հայկական պատվիրակությունների ակնկալիքները և Սևրի դաշնագիրն ըստ Կ. Պոլսի «Ճակատամարտ» և «Ժամանակ» օրաթերթերի հրապարակումների (1918-1920 թթ.), «Դրոշակ», Երևան, 2021, թիվ 7, էջ 34-43:
- Միլլի շարժումը «Ճակատամարտ» օրաթերթի էջերում (1919-1920 թթ.), «Բանբեր հայագիտության», Երևան, 2022, ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., № 1, էջ 93-111:
- Միլլի կամ Քեմալական շարժումը Կ.Պոլսի «Ճակատամարտ» և «Ժամանակ» օրաթերթերի էջերում (1919 1920 թթ.), «Հանդէս ամսօրեայ», Վիեննա, 2022, թիվ 1-12 , էջ 373-411:
- Պոլսահայ պարբերականները «Նեմեսիս» գործողության մասին, Պատմա-բանասիրական հանդես, Երևան, 2023, ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., № 2, էջ 100-114:
- Հայկական հարցը «Մշակի» էջերում («Մշակ» օրաթերթի 150–ամյակի առթիվ), «Դրոշակ», Երևան, 2022, թիվ 9, էջ 38-42:
- «Նեմեսիս» գործողության ձեռնարկների արձագանքը պոլսահայ պարբերականների էջերում (1920-1922 թթ.), «Դրոշակ», Երևան, 2023, թիվ 3, էջ 32-37:
- Հայոց ազգային տունը, Հայկական հարցը և Կ.Պոլսի հայ պարբերականները, «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», Երևան, 2023, ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., № 3, էջ 86-100:
- Հայ որբերի հիմնախնդիրներին անդրադարձը «Վերջին լուր», «Ճակատամարտ» և «Ժողովուրդի ձայնը. Ժամանակ» օրաթերթերի էջերում, ԳԱԱ Շիրակի հայագիտական հետազոտությունների կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ» հոդվածների պարբերական ժողովածու, Գյումրի, 2023, № 2, էջ 75-86:

- Հայկական հարցի և հայ քաղաքական շրջանակների ակնկալիքների անդրադարձը Կ.Պոլսի «Ազատամարտ» և «Ժամանակ» օրաթերթերի էջերում (1912-1914 թթ.), «Հայ հասարակական-քաղաքական միտքը 19-րդ դարի վերջին և 20-րդ դարի առաջին կեսին: Պատմություն և արդիականություն» գիտաժողովի նյութերի ժողովածու, Երևան, 2023, էջ 192-207:
- Բռնազավթված հայրենիքի կարոտն ու կանչը Վռամ Հովսեփյանի երկերում, «Հորիզոն» շաբաթաթերթ, Կանադա, 11.07.2023:
- «Թռչնոց բույն»-ը մեկ դարեն ավելի հավատարիմ է իր կոչումին, «Հայոց ցեղասպանությունը և որբերը նյութերու ժողովածու՝ նվիրված «Թռչնոց բույն» որբանոցի ստեղծման 100-ամյակին», Երևան, 2023, էջ 133-136, ISBN 978-9939-892-31-3:
- Հայ որբերի մանկության տարիների դրախտն էր «Թռչնոց բույն»-ը», «Հայոց ցեղասպանությունը և որբերը նյութերու ժողովածու՝ նվիրված «Թռչնոց բույն» որբանոցի ստեղծման 100-ամյակին, Երևան, 2023, էջ 137-147, ISBN 978-9939-892-31-3:
- «Ճակատամարտ» օրաթերթը Խորհրդային Հայաստանում գաղթականների խնդիրների մասին (1920-1924 թթ.), «Բանբեր հայագիտության», Երևան, 2024, ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., № 2, էջ 135-149:
- Հողային հարցի քննարկումը Կ.Պոլսի «Ազատամարտ» և «Ժամանակ» թերթերում (1909-1911 թթ.), «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», Երևան, 2024, ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., № 3, էջ 74-89:
- Ազգային դիմագծի պահպանման խնդիրը Զմյուռնիայի «Աշխատանք» պարբերականի էջերում (1910-1915 թթ.), «Բանբեր Հայաստանի գրադարանների» էլեկտրոնային գիտամեթոդական հանդես, Երևան, 2024, «Գիրք» հրատ., № 1, էջ 70-75:
- «Հայաստանի առաջին հանրապետության սոցիալ-տնտեսական հիմնախնդիրների անդրադարձը «Ճակատամարտ» օրաթերթում (1918-1920), «Հայոց պատմության հարցեր», Երևան, 2025, № 1 (30), էջ 110-127:
- «The Coverage of Educational and Cultural Issues of the First Republic of Armenia in the Pages of the "Chakatamart" Daily Newspaper (1918-1920)», «Բանբեր հայագիտության», Երևան, 2025, ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., № 2, էջ 48-60:
- Շուշիի առանձին հրաձգային գումարտակի մարտական ուղու անդրադարձն սկզբնաղբյուրներում, «Արցախի պատմության հիմնահարցերը ըստ սկզբնաղբյուրների և պատմագիտական գրականության» հոդվածների ժողովածու, Երևան, «Լուսակն» հրատ., էջ 320-365:
- Сочинение митрополита Палестинской Кесарии Парфения Афинского «История спора ромеев с армянами» как исторический первоисточник (первая половина XVIII в.), «Новый исторический вестник», Москва, 2025, № 1, էջ 307-327: ՄԳՇ
- History of Armenian schools in Russia (19th century–early 20th century), M., «Новый исторический вестник», Москва, 2025, № 3 էջ 152-175: ՄԳՇ